

ਜਸ਼੍ਮੂ ਸ਼ੈਹਰਾ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਥਾਹਰ

ਧਰ्म—ਨਿਰਪਕਖ	ਏਕਤਾ	ਥਾਂਡ	ਸਬੂਤ
ਨਿਰਮਾਣ	ਮੰਦਰ	ਮਸੀਤ	ਖਾਨਕਾਹ
ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ	ਧਾਰਮਕ	ਗਿਰਜਾਘਰ	ਨੌਗਜਾ

ਡੁਗਗਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਧਰ्म—ਨਿਰਪਕਖ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐ। ਇਤਥੈ ਹਰ ਧਰਮ ਤੇ ਜਾਤਿ ਦੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮਭਾਵ ਕਨ੍ਹੈ ਰੌਂਹਦੇ ਨ ਤੇ ਇਕ ਦੁਏ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਆਦਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨ। ਇਸ ਲਾਕੇ ਚ ਥਾਂਡ—ਥਾਂਡ ਪਰ ਬਨੇ ਦੇ ਮੰਦਰ, ਮਸੀਤਾਂ, ਦਰਗਾਹਿਂ, ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਤੇ ਗਿਰਜਾਘਰ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨ।

ਜਸ਼੍ਮੂ ਗੀ 'ਮੰਦਰੋਂ ਆਹਲਾ ਸ਼ੈਹਰ' ਆਖੇਅਾ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਇਤਥੁੰ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਵੀਰੇਸ਼ਵਰ ਮੰਦਰ ਉਤਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰੋਂ ਚਾ ਇਕ ਐ। ਏਹ ਜਸ਼੍ਮੂ ਸ਼ੈਹਰਾ ਦੇ ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਰੋਡ ਪਰ ਮਜੂਦ ਐ। ਇਸਗੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਹ ਹੋਰੋਂ ਸਨ् 1876 ਈ। ਚ ਬਨੋਆਯਾ ਹਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਜੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਮਤੇ ਮੰਦਰੋਂ ਦਾ ਕਟ੍ਠ ਐ। ਏਹ ਜਸ਼੍ਮੂ ਸ਼ੈਹਰਾ ਦੇ ਬਿਚਾ ਮਜੂਦ ਐ। ਇਸ ਮੰਦਰੈ ਦਾ ਨੀਂਹ—ਪਤਥਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਹ ਹੋਰੋਂ ਰਕਖੇਅਾ ਹਾ ਪਰ, ਮੁਕਮਬਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਹ ਹੁੰਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਚ ਹੋਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਮੰਦਰੇ ਦੇ ਝਲਾਵਾ ਬਾਹਵੇ ਆਹਲੀ

ਮਾਤਾ, ਮਹਾਮਾਯਾ, ਆਪਸ਼ਭੁ, ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਮਂਦਰ, ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਯਣ ਮਂਦਰ, ਦੁਢ਼ਾਧਾਰੀ ਮਂਦਰ, ਰਪੇਡ ਆਹਲਾ ਮਂਦਰ ਬਗੈਰਾ ਹੋਰ ਬੀ ਕੇਈ ਮਂਦਰ ਬਡੇ ਮਝਹੂਰ ਨ ।

ਜਾਮਾ ਮਸ਼ਿਜਦ ਤੇ ਮਸੀਤ

ਬਜੀਰਨੀ ਜਸ਼੍ਨ ਦਿਧਾਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਮਸੀਤਾਂ ਨ । ਜਾਮਾ ਮਸ਼ਿਜਦ ਤਲਾਡ ਖਟੀਕਾਂ, ਜਸ਼੍ਨ ਚ ਮਜੂਦ ਏ । ਏਹ ਮਸੀਤ ਜਸ਼੍ਨ ਦੀ ਸਭਨੇਂ ਥਮਾਂ ਪਰਾਨੀ ਮਸੀਤ ਏ । ਅਮਰ ਸਿੰਹ ਹਾਤੇ ਦੇ ਸਾਮਨੈ ਬਨੀ ਦੀ ਉਸਤਾਦ ਮਹਲਲੇ ਆਹਲੀ ਮਸੀਤ ‘ਮਸੀਤ ਬਜੀਰਨੀ’ ਦੇ ਨਾਂਡ ਕਨ੍ਹੈ ਮਝਹੂਰ ਏ । ਆਖਦੇ ਨ ਏਹ ਮਸੀਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਜੀਤ ਦੇਵ ਹੋਰੋਂ ਬਨੋਆਈ ਹੀ । ਇੰਦੇ ਇਲਾਵਾ ਜਸ਼੍ਨ ਚ ਪੀਰ—ਪੈਗਮ਼ਬਰੋਂ ਦਿਧਾਂ ਕੇਈ ਦਰਗਾਹੀਂ ਬੀ ਨ । ਪੀਰ ਰੋਸ਼ਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਦੀ ਖਾਨਕਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਮਂਦਰੈ ਦੇ ਲਾਗੈ ਗੁਮਟ ਦਰੋਆਜੇ ਕੋਲ ਏ । ਏਹ ਦਰਗਾਹ ‘ਨੌਗਯਾ ਪੀਰ’ ਨਾਂਡ ਕਨ੍ਹੈ ਪ੍ਰਸਿੱਛ ਏ । ਸਤਵਾਰੀ, ਜਸ਼੍ਨ ਚ ਪੀਰ ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਦੀ ਖਾਨਕਾਹ ‘ਪੀਰਬਾਬਾ’ ਨਾਂਡ ਕਨ੍ਹੈ ਜਾਨੀ ਜਾਂਦੀ ਏ । ਆਖਦੇ ਨ ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੁੰਦੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਹੇ ।

ਇਤਥੈ ਸਿਕਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬੀ ਕੇਈ ਪ੍ਰਸਿੱਛ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਹਰ ਨ ਜਿੰਦੇ ਚ ਗੁਰੁਦਵਾਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮ ਬੂਹਟਾ, ਗੁਰੁਦਵਾਰਾ ਟਾਲਲੀ ਸਾਹਬ, ਗੁਰੁਦਵਾਰਾ ਨਾਨਕ ਨਗਰ, ਗੁਰੁਦਵਾਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁਖ ਨ ।

ਗਿਰਜਾਘਰੋਂ ਚ ਸੇਂਟ ਪੱਲ ਚਰਚ ਤੇ ਇੰਟਰਨੇਸ਼ਨਲ ਚਰਚ ਪ੍ਰਮੁਖ ਨ । ਜਸ਼੍ਨ

ਸ਼ੈਹਰੈ ਦਾ ਸਾਰੇਂ ਸ਼ਾ ਬਡ਼ਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗਿਰਜਾਘਰ 'ਸੈਂਟ ਪੋਲ ਚਰਚ' ਸ਼ਹੀਦੀ ਚੌਕ, ਜਮ੍ਮੂ ਚ ਏ। ਉਤਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭਨੋਂ ਸ਼ਾ ਬਡ਼ਾ ਗਿਰਜਾਘਰ ਏ।

ਪੌਰਾਣਿਕ ਦੇਵਤੋਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਹਰੋਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲ ਦੇਵੀ—ਦੇਵਤੋਂ, ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਆਦਿ

ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਹਰ ਇਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਦੇ ਨ।

ਅਭ्यਾਸ

1. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਸੁਲਾਲੋਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ :—
  - ਕ) ਜਮ੍ਮੂ ਸ਼ੈਹਰਾ ਗੀ ਕੇਹ ਆਖੇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ?
  - ਖ) ਰਣਵੀਰੇਸ਼ਵਰ ਮੰਦਰ ਕੁਝ ਸਥਿਤ ਏ?
  - ਗ) ਉਸਤਾਦ ਮਹਲਲੇ ਆਹਲੀ ਮਸੀਤ ਕੁਸ ਨਾਂਡ ਕਨੈ ਮਝੂਰ ਏ?
  - ਘ) ਸਿਕਖਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਹਰੋਂ ਦੇ ਨਾਂਡ ਲਿਖੋ?
  - ਙ) ਜਮ੍ਮੂ ਸ਼ੈਹਰਾ ਦਾ ਸਾਰੇਂ ਸ਼ਾ ਬਡ਼ਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗਿਰਜਾਘਰ ਕੇਹਡਾ ਏ?
2. ਸ਼ਵੇਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕਨੈ ਖਾਲੀ ਥਾਹਰ ਪੂਰੇ :—
ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਹ, ਅਨੇਕਤਾ, ਸਮਕਾਲੀਨ, ਮੰਦਰ, ਤਲਾਂ
 ਕ) ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੁੰਦੇ ..... ਹੋਏ।
 ਖ) ਰਘੁਨਾਥ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪਤਥਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ..... ਹੋਰੇ।

रक्खेआ हा ।

- ग) श्री रघुनाथ जी दा ..... मते मंदरें दा कट्ठ ऐ ।
घ) धार्मक थाहर ..... च एक एकता दा रंग भरदे न ।
3. हेठ दित्ते गेदे शब्दें दे अर्थ देइयै वाक्य बनाओ :—
- क) प्रेमभाव   ख) आदरभाव   ग) एकता   घ) प्रमुख
ड) धार्मक   च) पौराणिक   छ) खानकाह   ज) दरगाह
झ) शरधालु   झ) सबूत
4. हेठ दित्ते गेदे शब्दें कन्नै स्फेई जोड़े बनाओ :—
जि'यां :—	पंज—पीर
नौगजा	बजीरनी
मसीत	द्वारा
पीर	पीर
गुरु	बाबा
5. 'जम्मू दे धार्मिक थाहरें' बारै दस वाक्य लिखो ।

अध्यापके आस्तै निर्देश

इस पाठ च समस्त—पदें दा काफी प्रयोग होए दा ऐ, जि'यां धर्म—निरपक्ख, प्रेमभाव, आदरमान आदि । अध्यापके गी लोड़दा ऐ जे ओह विद्यार्थियें गी समस्त पद—रचना कन्नै परिचित करान ते होर समस्त—पदें दे उदाहरण देइयै उ'नेंगी प्रयोग—अभ्यास करान ।